

توسعه فرهنگ پژوهش

گفت‌وگو با دکتر علی محبی
رئیس پژوهشگاه تعلیم و تربیت

ائلداد محمدزاده صدیق

بود که فقط اقدام پژوهی را مدنظر داشتند، اما این را توسعه داده‌ایم. از امسال بنا گذاشته شد از اقدام پژوهی فراتر برویم و درس پژوهی را نیز در برنامه‌هایمان بگنجانیم. وقتی می‌گوییم معلم مولد، معلم پژوهنده و معلم حرفه‌ای، باید کل معلمان را در دستور کار قرار دهیم. یکی دیگر از کارهایی که انجام دادیم، استقرار سامانه جامع مدیریت پژوهشی است. امروزه یکی از قوی‌ترین سامانه‌هایی را که دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های بزرگ از آن بهره‌مند می‌شوند، در پژوهشگاه مستقر کرده‌ایم. حتی فراتر رفته‌ایم و این امکان را ایجاد کرده‌ایم که تمام معلمان، در هر جای ایران که با معاونت پژوهشی استان‌ها و در حوزه‌های پژوهشی فعالیت می‌کنند، خودشان در آن سامانه سوابقشان را درج کنند. ما باور داریم، اگر قرار باشد به پژوهش و پژوهشگری در آموزش و پرورش بها بدهیم، نقطه آغاز و انجام و عنصر کانونی آن معلم است که هر چه توان داریم باید در این بخش سرمایه‌گذاری کنیم.

یکی از مأموریت‌های پژوهشگاه، که دغدغه شما نیز هست، بحث مسئله‌یابی و مسئله‌شناسی و نظام مسائل است. در واقع، رویکرد پژوهشگاه، به جای تصدیگری پژوهش، به سمت مدیریت پژوهش در سطح

یکی از وظایفی که در اسناد تحولی، به‌ویژه برنامه درسی ملی، برای معلم تأکید شده است، نقش پژوهشگری است. در واقع معلم نباید منتظر باشد مسائل کلاسی و مدرسه‌ای را دیگران حل کنند، بلکه باید با بهره‌مندی از پژوهش به راه‌حل برسد. به‌منظور آگاهی از فعالیت‌های پژوهشی و اهمیت آن، گفت‌وگویی را با دکتر علی محبی، رئیس پژوهشگاه تعلیم و تربیت، انجام داده‌ایم که با هم پی می‌گیریم.

در زمینه پژوهش کیفی مدرسه‌محور (اقدام پژوهی و درس پژوهی) چه کارهایی در پژوهشگاه انجام شده‌اند و در آینده چه برنامه‌هایی را دنبال می‌کنید؟

تنها راه تسلط به پژوهش و پژوهشگری این است که معلم مولد و به‌روز باشد. اگر معلمی مولد یا پژوهشگر نباشد، طبیعی است اطلاعاتش هم، به‌خصوص در عصر جدید که عصر ارتباطات و انفجار داده‌ها و اطلاعات علمی است، در مدت کوتاهی قدیمی می‌شوند. یکی از مباحث خیلی جدی که در سند تحول، برگرفته از مبانی دینی و علمی و تجربه بشری در دنیا و کشورهای پیشرفته، مورد توجه قرار گرفته است، بحث معلم پژوهنده است. در گذشته برنامه‌ای با عنوان «معلم پژوهنده و تجلیل از معلمان پژوهنده»



عکاس: غلامرضا بهرامی

کشور برود. در این زمینه چه نگاه و سیاست‌هایی دارید؟

از نظر اعتبار و بودجه پژوهشی چندان قوی نیستیم و همانند بسیاری از کشورها نمی‌توانیم پژوهش را برای پژوهش انجام دهیم. بنابراین، پژوهش‌های ما باید بر مسئله و نیاز مبتنی باشند. یکی از مأموریت‌های اصلی پژوهشگاه، شناسایی نیازهای اصلی و ارائه راهکار است. برای این کار کارگاه‌های مربوطه را طراحی و در حوزه‌های متعدد اجرا کرده‌ایم. معاونان پژوهشی استان، کارگاهی دو روزه را در تابستان اجرا کردند. از آن‌ها خواستیم این کارگاه‌ها را به مدرسه‌ها و مناطق تعمیم دهند تا در نهایت یک نظام مسائل را شکل دهیم که مسائل را از استاد تا مدرسه، از طریق علمی، به صورت راهبردی مشکل‌شناسی و شناسایی کنیم. موضوع تعیین اولویت‌های پژوهشی مبتنی بر مسائل و مشکلات به صورت کامل و علمی انجام شده است. نیازهای حوزه‌های گوناگون وزارتخانه احصا شده‌اند و به تصویب شورای هماهنگی و سیاست‌گذاری تحقیق و توسعه وزارتخانه به ریاست وزیر رسیده است. نشست علمی با تمام دانشکده‌ها و حوزه‌های تخصصی علوم تربیتی در دستور کار پژوهشگاه قرار دارد.

در نظام تعلیم و تربیت تلقی می‌شود. بر اساس این تفکر در سال جاری در پژوهشگاه چه برنامه‌هایی را در اولویت قرار داده‌اید؟

هفته پژوهش نماد تجلیل از پژوهش و پژوهشگری است. آن مأموریتی که سند تحول به ما داده است، توسعه فرهنگ پژوهش است. برای این کار برنامه‌هایی را در دستور کار داریم؛ از جمله اینکه به دنبال سازمان پژوهنده هستیم؛ یعنی سازمانی که مدیریتش علمی است. اگر مدیران عالی یک سازمان علمی باشند، یعنی هیچ مدیری به خودش اجازه نمی‌دهد بدون تحقیق و بدون پیوست پژوهشی تصمیم کلانی بگیرد. یک مجموعه از برنامه‌هایمان برای معلمان پژوهنده است. فرمایش زیبایی مقام معظم رهبری دارند که: «تکریم عالم، تکریم علم است و تکریم علم باعث رواج و گسترش آن می‌شود.» یعنی اگر شما می‌خواهید پژوهش و پژوهشگری و فرهنگ پژوهشگری در وزارت آموزش و پرورش ترویج پیدا کند، باید پژوهشگران را تجلیل کنید. بنابراین، یکی از اهداف کلان ما، توسعه فرهنگ پژوهش از ستاد تا مدرسه است. برای این کار برنامه‌های مفصل راهبردی تدارک دیده‌ایم. امیدواریم با انجام آن‌ها، به معنای واقعی بخش مربوط به زیرنظام پژوهش و ارزشیابی را که یکی از مترقی‌ترین مباحث مربوط به سند است، محقق کنیم.

هفته پژوهش صحنه بروز و ظهور تفکر پژوهشی